

Valstybinių miškų sanitarinė būklė 2018 m. ir prognozės

Apie 7300 ha valstybinių miškų plote pernai buvo registruoti vabzdžių, ligų sukėlėjų, žvėrių, abiotinių ir kitų faktorių sukelti medžių pažeidimai (žr. lent.).

2018 m. nustatyti miškų pažeidimai

Pažeidimų sukėlėjai	Užregistruota židinių, ha	Atlikta apsaugos priemonių, ha	Iškirsta medienos, ktm
Vabzdžiai	1165,7	1005,8	20525,43
Infekcinės ligos	2660,4	1012,5	43875,7
Gyvūnų pažeidimai	2371,4	70,7	31,0
Abiotiniai pažeidimai	1080,2	884,5	27293,16
Iš viso:	7277,7	2973,5	91725,29

Medynų sveikatingumą gerinančios priemonės pernai taikytos 1735 ha plote, iškirsta 87 107 ktm medienos. Iš biologinių priemonių paminėtinos šios: buvo iškabinti 9642 inkilai, paženklininti 2655 uoksiniai medžiai, aptverti 1927 skruzdėlynai, pasodinti 125 ha nektaringų krūmų. Išdėstyta 5235 ktm vabzdžiagaudės medienos ir 4421 vabzdžių gaudyklė su viliokliais. Nuo žvėrių pakenkimų 19 653 ha želdinių apsaugoti repelentais, individualiomis apsaugomis ir 1097 ha aptverta. Cheminės priemonės naudotos 3609 ha plote, apsaugota 106054 ktm pagamintos spygliuočių medienos.

Deja, pernai žuvo 456 ha medynų ir želdinių, 953 ha plote užregistruoti vabzdžių pakenkimai: lajų kenkėjai pažeidė 240 ha, medžių liemenų – 444 ha, želdinių ir jaunuolynų – 268 ha. Sanitarinėmis apsaugos priemonėmis pavyko vabzdžių kenkėjų pažeidimus likviduoti 538 ha plote (eglės ir pušies liemenų kenkėjų – 399 ha, pušinių straubliukų – 138 ha). Šiems metams liko 45 ha nesutvarkytų medžių liemenų kenkėjų židinių.

Infekcinės ligos pažeidė 2250 ha miško (daugiausia žalos padarė drebulinė kempinė – 1163 ha, uosių džiūtis – 651 ha, šakninė pintis

– 136 ha). Sanitariniais kirtimais 431 ha plote buvo pašalinti ligų pažeisti medžiai, bet dar liko 1559 ha chroniškų ligų pažeistų medynų.

Žvėrys ir kiti gyvūnai pažeidė 2304 ha miško (elniniai žvėrys 2261 ha želdinių ir jaunuolynų nukandžiojo ūglius, nulaupė žievę, nulaužė viršūnes, dar po 22 ha medynų pažeidė bebrai ir kormoranai). Abiotiniai ir kiti negyvosios gamtos veiksniai pažeidė 1793 ha medynų ir želdinių plotą (vėjavartos-vėjalaužos – 800 ha, sausra – 611 ha). Pažeidimai buvo likviduoti 741 ha plote, 2019 m. liko 116 ha nesutvarkytų vėjavartų-vėjalaužų.

Miškų pažeidimų prognozės 2019 m.

Šiomet nepalankiausia situacija gali susidaryti 2018 m. stichinės sausros nusilpnintuose medynuose, jaunuolynuose ir želdiniuose. Pagrindinį dėmesį skirsime verpiko vienuolio židinių naikinimui pušnyuose bei šio kenkėjo populiacijos stebėjimui, naujų jo židinių paieškai (žr. lent.).

Pasikeitė apskaitos tvarka

Nuo 2019 m. kovo 1 d. įsigaliojo Abiotinių veiksnių, ligų, vabzdžių ir gyvūnų padarytų pažeidimų miškui apskaitos tvarkos pakeitimai. Svarbiausias pasikeitimas: tvarkoje numatyta, kad už pranešimą apie abiotinių veiksnių, ligų, vabzdžių ir gyvūnų miškuose padarytus pažeidimus, išskyrus Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomus ir prižiūrimus miškus, yra atsakingi miško valdytojai ir naudotojai. Pranešimas apie pažeidimus pateikiamas Valstybinės miškų tarnybos Miškų ūkio priežiūros skyriaus darbuotojui (pildomas Tvarkos 1 priedas). Pagal pateiktą pranešimą VMT Miškų ūkio priežiūros skyriaus darbuotojas sukuria įrašą elektroniniame Abiotinių veiksnių, ligų, vabzdžių ir gyvūnų padarytų pažeidimų miškui registracijos žurnale. Nacionalinė mokėjimo agentūra paraiškų, pateiktų pagal veiklos sritį „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“, vertinimo taisyklėse yra numačiusi, kad pažeisto miško plotas iki paramos paraiškos pateikimo turi būti užregistruotas Abiotinių veiksnių, ligų, vabzdžių ir gyvūnų padarytų pažeidimų miškui registracijos žurnale. Dar iki teikiant paraišką paramai gauti, privačių miškų savininkai turi pranešti apie jo valdoje pažeistus miškų plotus.

Miškų pažeidimų prognozės 2019 m.

Kenkėjai	2018 m.	Prognozė 2019 m.	Pastabos
Spyglius graužiantys kenkėjai	nedaug	→	Iki masinio išplitimo židinių pagausėjo verpiko vienuolio (<i>Lymantria monacha</i>) kenkėjų. Pušinio verpiko (<i>Dendrolimus pini</i>), pušinių pjūklelių (<i>Diprion sp.</i>), pušinio pelėdgalvio (<i>Panolis flammea</i>) ir pušinio sprindžio (<i>Bupalus piniarius</i>) populiacijos yra depresijoje, bet galimas suaktyvėjimas.
Medžių liemenų kenkėjai	nedaug	→	Žievėgraužio tipografo (<i>Ips typographus</i>) populiacija gali eglynuose sudaryti masinio išplitimo židinius. Viršūninio žievėgraužio (<i>Ips acuminatus</i>) populiacija irgi gali gausėti ir sudaryti lokalinio išplitimo židinius pušnyuose.
Jaunuolynus kenkiantys vabzdžiai	nedaug	→	Pušinių straubliukų (<i>Hyllobius sp.</i>) populiacija yra stabili. Grambuolių (<i>Melolontha sp.</i>) lervų pakenkimai miško želdiniuose didės Pietryčių Lietuvoje.
Medžių ligos	daug	→	Tęsis chroniškas uosynų džiūvimas. Išliks stabiliai didelis drebulinės kempinės (<i>Phellinus tremulae</i>) ir šakninės pinties (<i>Heterobasidion annosum</i>) pažeidimų plotas. Galimas visų medžių rūšių medynuose šaknis pūdančių ligų suaktyvėjimas.
Žvėrių pažeidimai	daug	→	Dėl elninių žvėrių ir bebrų gausos išlieka stabiliai didelis pažeistų želdinių, jaunuolynų bei užtvindytų medynų plotas.

Kiti šios tvarkos pakeitimai yra susiję su miškų urėdijų reorganizavimu bei Valstybinės miškų tarnybos organizacinės struktūros pasikeitimu.

Tvarkos pakeitimai yra paskelbti elektroniniame teisės aktų registre www.e-tar.lt (TAR, 2019-02-04, Nr.1619). Pranešimo pavyzdį (Tvarkos 1 priedą) MS Word formatu galima parsisiųsti iš Valstybinės miškų tarnybos tinklalapio.

Kęstutis GRIGALIŪNAS
Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyrius vyriausiasis specialistas